

Obecný úvod do právní problematiky

Text k modulu – část 1.

Ochrana osobních údajů
Ochrana veřejného zdraví

Autor: JUDr. Eva Karhanová-Horynová.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ochrana osobních údajů

- **pramen právní úpravy**

zák.č. 101/2000Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

- **charakteristika**

ochrana osobních údajů - jsou to určitá pravidla, která omezují nebo jinak limitují zpracování osobních údajů

Obecné vymezení principů zpřístupnění informací

- mezi jedno z pravidel, která umožňují fungování jakékoliv společnosti, patří fakt, že každá osoba z různých důvodů musí zcela vědomě zpřístupnit o sobě řadu informací (e např. z důvodu získání pracovní pozice poskytujeme informace o dosaženém vzdělání, u lékaře poskytujeme informace o našem zdravotním stavu, sdělujeme rodinnou anamnézu atd.)
- tím, že poskytujeme informace osobního charakteru, umožňujeme příjemcům takových informací je proti nám použít
- řada informací/údajů o nás je však v důsledku našich sociálních kontaktů lehce dostupná/zjistitelná
- existují informace, které jedinec považuje za součást svého soukromí

Co se rozumí pojmem soukromí?

Jedná se o okruh takových skutečností, které tvoří náš osobní život.

- právě tento okruh informací/skutečností si chce jedinec chránit a nakládat s nimi podle vlastní úvahy. Chceme také, aby ostatní respektovali naše soukromí - tím se míní, aby tento okruh skutečností, které tvoří soukromí osoby, nebyl bezdůvodně zjišťován a ani dále šířen
- také fyzická osoba se z druhé strany může stát z různých důvodů (profesních, lidských) příjemcem informací/skutečností
- proto je nutné, aby pro získávání a šíření informací byly vymezeny určité meze
- tyto meze má zabezpečit právní úprava pro ochranu osobních údajů

PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY OSOBNÍCH ÚDAJŮ

- základními předpoklady pro právní úpravu této problematiky jsou ústavně-právní principy
- za základy právní úpravy lze považovat následující:

1. tzv. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a osob

- tady je důležitý čl. 8 - „ každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí, korespondence“
- tímto je vyjádřeno, že právo na získávání a šíření informací, ochranu soukromí - naprosto nepostradatelným

2. Listina základních práv a svobod

- vychází z pramene 1. a upravuje situaci v ČR
- ustanovení korespondující s danou problematikou - čl. 10, čl. 17
- čl.10 - „ každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života“ - z toho vyplývá právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě“
- čl. 17 - „ každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem, jiným způsobem“

3. zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů , ve znění pozdějších předpisů

- jde o klíčový zákon, jehož úpravy vychází z pramenů 1,2
 - touto právní normou není problematika vyčerpána
 - zákon několikrát novelizovaný, zejména s ohledem na harmonizaci s právem EU (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46 ES ze dne 24.10.1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a s ostatními právními předpisy EU - zejména Schengenská dohoda)
-

Základní pojmy a předmět zákona

- § 1 Zákona o ochraně osobních údajů (OchOsÚ) vymezuje předmět zákona a také základní pojmosloví
- předmět právní úpravy: zpracování osobních údajů
- základní pojmy: osobní údaj, zpracování osobních údajů

Osobní údaj

Def.: „ každá informace, která se týká identifikované nebo identifikovatelné fyzické osoby“

Pojem identifikovaná/identifikovatelná fyzická osoba:

Osoba, kterou lze přímo/nepřímo určit na základě jednoho nebo více prvků, které jsou specifické pro fyzickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.

Základní identifikovatelnost

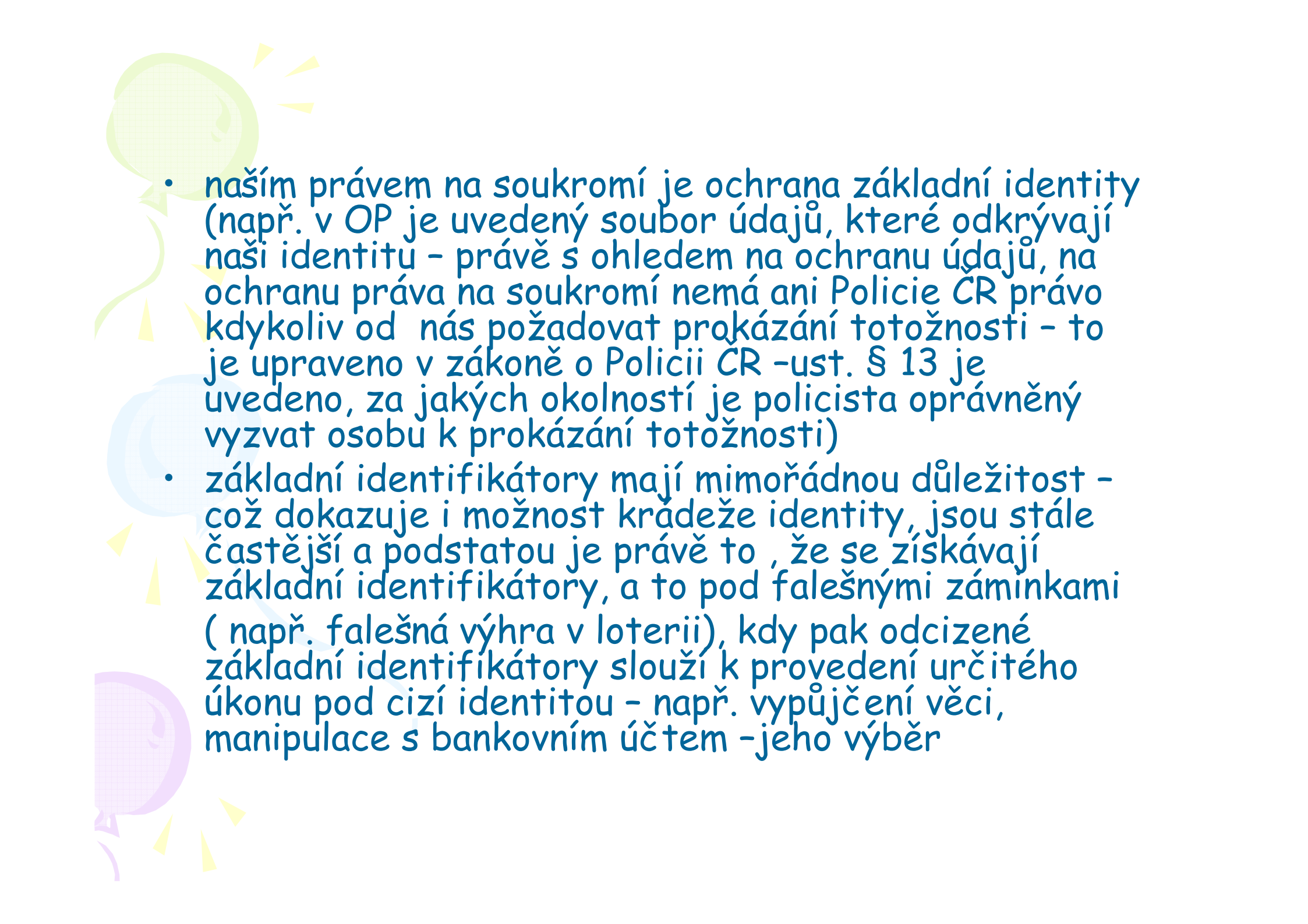
Pro naplnění uvedeného prvku je nutné, aby osoba byla jednoznačně odlišitelná od všech dalších, a to tak že je vyhledatelná (vyhledatelná je podle takových znaků, které ji umožňují poznat, kontaktovat - k tomu slouží základní identifikátory)

Základní identifikátory určité osoby

Lze je rozdělit do následujících skupin:

1. identifikátory přidělované k obecné identitě (jméno, příjmení)
2. identifikátory vrozené (otisk prstu, obličej aj.)
3. identifikátory přidělené k určitému účelu (adresa bydliště, zdravotní průkaz pojištěnce, PIN aj.)

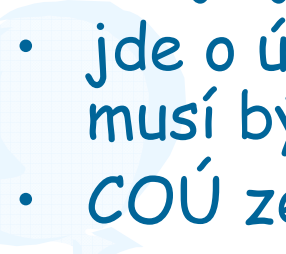

Řadu základních identifikátorů musíme v rámci našeho běžného života odkrýt (představujeme se jiným lidem - uvádíme jméno, příjmení, aj.)

-
- naším právem na soukromí je ochrana základní identity (např. v OP je uvedený soubor údajů, které odkrývají naši identitu - právě s ohledem na ochranu údajů, na ochranu práva na soukromí nemá ani Policie ČR právo kdykoliv od nás požadovat prokázání totožnosti - to je upraveno v zákoně o Policii ČR - ust. § 13 je uvedeno, za jakých okolností je policista oprávněný vyzvat osobu k prokázání totožnosti)
 - základní identifikátory mají mimořádnou důležitost - což dokazuje i možnost krádeže identity, jsou stále častější a podstatou je právě to, že se získávají základní identifikátory, a to pod falešnými záminkami (např. falešná výhra v loterii), kdy pak odcizené základní identifikátory slouží k provedení určitého úkonu pod cizí identitou - např. vypůjčení věci, manipulace s bankovním účtem - jeho výběr

CITLIVÉ OSOBNÍ ÚDAJE (dále jen COÚ)

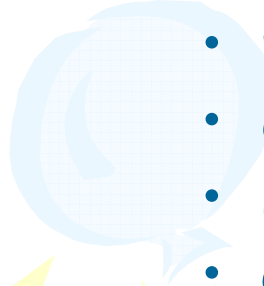
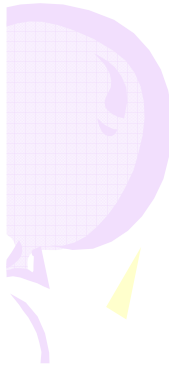
Jedná se o zvláštní kategorii osobních údajů

- zákon taxativním výčtem uvádí, které z osobních údajů jsou COÚ (tzn., že okruh nelze rozšiřovat)
 - jde o údaje, které se vztahují k určité fyzické osobě, musí být spojené s dalšími nutnými identifikátory
 - COÚ ze zákona požívají zvýšený stupeň ochrany
 - Výklad, co je COÚ není subjektivním pohledem, ale jedná se o institut vymezený přímo zákonem
 - Forma COÚ není zákonem určena - tj. zákon neklade pro naplnění pojmu žádné přímé formální požadavky (může být slovní, obrazová, numerická aj. nebo kombinace různých forem)
-
-

CITLIVÉ OSOBNÍ ÚDAJE (dále jen COÚ)

Jako COÚ jsou označovány údaje o:

-
-
- národnostním původu
 - rasovém-etnickém původu
 - politických postojích
 - členství v odborových organizacích
 - náboženství a filozofickém přesvědčení
 - odsouzení za trestný čin (údaje o odsouzení)
 - zdravotním stavu/sexuálním životě (sexuální orientace)
 - biometrických údajích (jde o údaje o měřitelných nebo objektivně klasifikovatelných hodnotách lidského těla - údaj musí být natolik unikátní, že osoby od sebe odlišuje)
 - genetických údajích

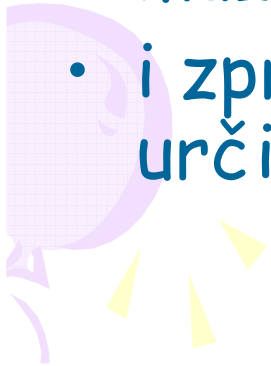

Zpracování osobních dat

- jde o soustavu operací, které se s OÚ provádějí.

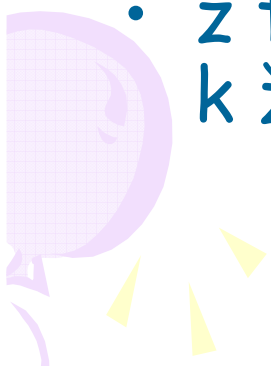
Výčet uvedený v zákoně:

shromažďování/uchovávání/zpřístupňování/blokování/likvidace - tyto operace jsou operacemi klíčovými (mimo tyto existují ještě další operace - např. vyhledávání, úprava, ukládání na nosiče)

- účelem zpracování OÚ: získávání určité informace a její držení v takovém uspořádání, že může být jednoduše dostupná a taky využitelná
 - i zpracování OÚ musí být však vymezeno určitými pravidly
-

Subjekt OÚ

- fyzická osoba, ke které se OÚ vztahují, musí být určena/určitelná
 - zákon č. 101/2000 Sb., fyzickou osobu nedefinuje, použije se ust. Občanského zákoníku o fyzických osobách - její způsobilosti mít práva a povinnosti (vzniká narozením, zaniká smrtí, po dobu našeho života rozsah neměnný)
 - z toho vyplývá, že OÚ se vztahují především k žijící fyzické osobě
-

Správce OÚ

- jedná se o subjekt, který řídí zpracování OÚ (tj. subjekt, který určuje účel zpracování, prostředky zpracování a odpovídá za zpracování)
- subjektem může být fyzická, právnická osoba - vždy však určitý právní subjekt

Zpracovatel OÚ

- musí být subjektem práva
 - v procesu zpracování OÚ má až druhořadé postavení
 - zákon pracuje s pojmem zpracování osobních údajů, ale tuto činnost svěřuje správci
-

Principy právní úpravy ochrany osobních údajů

- smysl/účel právních předpisů na ochranu OÚ je stanovení podmínek, za kterých je zpracování osobních údajů přípustné
- problematika ochrany OÚ prostupuje všemi právními odvětvími, a to jak soukromými, tak i veřejnými a je zastoupená řadou právních předpisů
- zákon o ochraně osobních údajů lze označit jako „zastřešovací“ právní normu

Legalita zpracování OÚ

- je zpracována speciálními základními pravidly, která jsou vymezená v § 10 OchoSÚ
 - správci (zpracovatelé) zákon ukládá, aby při nakládání s OÚ dbal na to, aby subjekt údajů:
 - neutržel újmu na svých právech (hlavně na právech zachování lidské důstojnosti)
 - byl chráněn před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života
-
-

Právní titul pro zpracování OÚ

- pro možnost zpracování OÚ je důležité získat řádný právní titul pro uvedenou činnost
- jde o licenci, která opravňuje ke zpracování OÚ
- tituly pro možnost zpracovat OÚ jsou vymezené v ust. § 5, odst. 2-9 OchoSÚ

Souhlas se zpracováním OÚ

- jde o základní institut, který zákon vyžaduje
- jedná se o preferovaný právní titul pro zpracování OÚ

Účel zpracování OÚ

- důležitým principem je, že OÚ jsou správcem zpracované pouze v souladu s účelem
 - využít OÚ pro jiný než stanovený účel je považované za zneužití
 - účel zpracování: jde o stanovení určitého záměru, k jehož pokrytí mohou být užité příslušné OÚ
-
-

Shromažďování OÚ

- musí zde být vždy určitá přiměřenost ve shromažďování OÚ
- přiměřenost znamená, že shromažďování OÚ je pouze v rozsahu nezbytném k naplnění účelu zákona

Důsledky porušení povinností při zpracování OÚ

- právní ochrana zaměřená na ochranu osobních údajů je zaměřená preventivně, tj. právní ochrana má vytvořit podmínky zejména pro to, aby prostřednictvím zpracování osobních údajů nedocházelo k zásahům do práv subjektů a jejich údajů
- zákon č. 101/2000Sb., společně s ostatními právními předpisy umožňuje, aby závadovému chování bylo určitým způsobem zamezeno, a to 3 základními druhy opatření:
 - a) nápravnými
 - b) sankčními
 - c) satisfakčními
- každý subjekt OÚ má právo se obrátit na správce/zpracovatele a požádat o vysvětlení nebo odstranění závadového stavu, ke kterému došlo v souvislosti s OÚ

Dozorový orgán

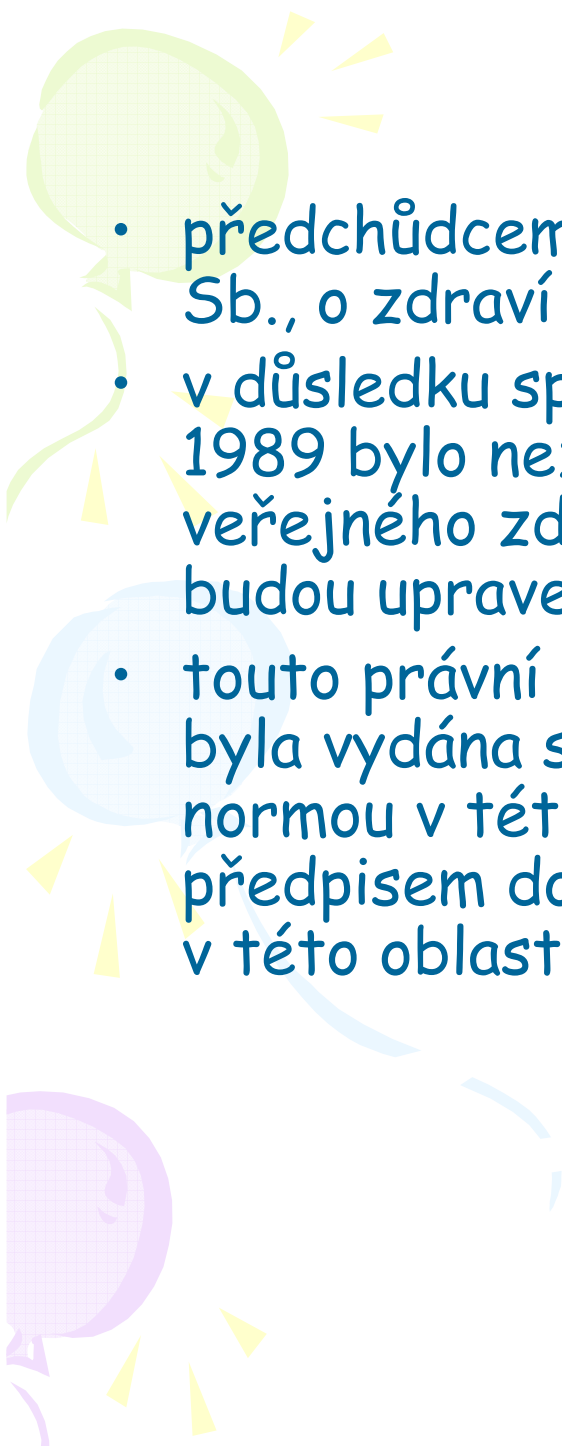
- subjektem, který je dozorovým orgánem v ČR je Úřad pro ochranu osobních údajů
 - jde o instituci, která má nezávislé postavení
 - je schopná sjednat nápravu, pokud bylo zjištěno porušení platných pravidel pro zpracování OÚ
 - je oprávněný vydat autoritativní stanovisko ve věci
 - hlavním úkolem je však dozorová činnost, která se realizuje zejména formou kontroly s použitím zákona o státní kontrole - zák. č.552/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů
 - kontrola se zahajuje na základě stížnosti nebo z podnětu
-

OCHRANA VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

- Zák. č. 258/2000Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů

Obecný úvod:

- důležitým úkolem každé společnosti je ochrana veřejného zdraví
- pro uvedený účel je nezbytné mít vytvořenou potřebnou oporu v legislativě, a to takovým způsobem, který bude vyhovovat nejenom občanům, ale také profesionálním subjektům, které v oblasti ochrany veřejného zdraví působí
- zákon upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví a soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc

-
- předchůdcem zmíněného zákona je zákon č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu
 - v důsledku společenských změn, které nastaly po roce 1989 bylo nezbytné reagovat na oblast ochrany veřejného zdraví novým právním předpisem, v němž budou upraveny a zakotveny nové podmínky
 - touto právní normou je zák. č. 258/2000 Sb., která byla vydána sice se značným zpožděním, ale zato je normou v této oblasti průřezovou - tímto právním předpisem dochází i k harmonizaci naší legislativy v této oblasti s legislativou EU

Základní pojmy zákona

Jejich vymezení je upraveno v hlavě I.- § 2

Vymezeno, co se rozumí:

- pojmem veřejné zdraví
- ochrana a podpora veřejného zdraví
- hodnocení zdravotních rizik uvedením výrobku do oběhu
- infekční onemocnění
- izolace a karanténí opatření - tj. karanténa, lékařský dohled, zvýšený zdravotnický dozor

Zákon vymezuje pojem mladistvého - pro potřeby tohoto zákona se jím rozumí fyzická osoba, která dovršila 15. rok a nepřekročila 18. rok věku

Pojem rodinný příslušník - jím je taxativně, tj. přesně určená, vymezená skupina subjektů

Obsah zákona

Hlava I – IV

- je částí hmotně právní, to znamená, že jsou zde zákonem upravená práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví
 - práva a povinnosti uvedených subjektů jsou přesně vymezené a v podrobné podobě jsou rozvedené v prováděcích předpisech k tomuto zákonu (znamená to, že např. hygienik již podle současné právní úpravy nedozoruje a nevyžaduje to, co není v zákoně přesně vymezeno)
-

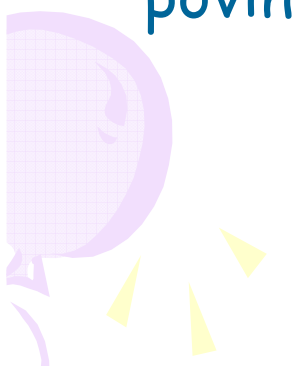

Hlava II. péče o životní a pracovní podmínky

vymezeno v díle 1.-7.

Díl 1. - v něm je provedená podrobná úprava problematiky hygienických požadavků na kvalitu vody a dále na kvalitu výrobků, které přicházejí přímo do styku s vodou, chemickými látkami, chemickými přípravky a vodárenskou technologií

Uvedený díl se mimo jiné zabývá také v souvislosti s kvalitou vody problematikou koupališť, saun a vymezuje povinnosti subjektů při kontrole těchto zařízení

Díl 2. - hygienické požadavky na prostory a provoz škol, předškolních a školských zařízení, zařízení sociálně výchovné činnosti a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Zde jsou stanoveny hygienické požadavky na uvedené prostory. Zákon v tomto díle také vymezuje přesně, co je chápáno pod pojmem ZOTAVOVACÍ AKCE a stanoví, jaké podmínky je nutné splnit, a co je účelem uvedeného pojmu:

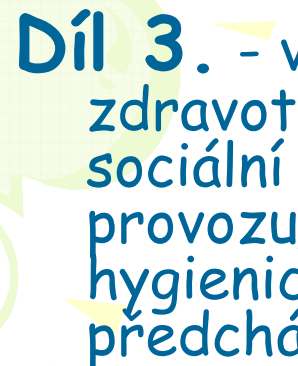
- Jde o organizovaný pobyt
- Pro 30 a více dětí ve věku do 15 let
- Na dobu delší než 5 dnů
- Účelem zotavovací akce je posílit zdraví dětí, zvýšit jejich tělesnou zdatnost

Další problematikou upravenou uvedeným dílem jsou povinnosti škol, které vysílají děti na školu v přírodě

Dále je zde věnována pozornost vnitřnímu prostředí staveb školských zařízení a hygienickým požadavkům na venkovní hrací plochy.

Díl 3. - v tomto díle jsou vymezené požadavky na provoz zdravotnických zařízení léčebně preventivní péče, ústavů sociální péče, jsou zde uloženy povinnosti osobám, které provozují zdravotnická zařízení, a to s ohledem na hygienická a protiepidemická opatření, jimiž se má předcházet vzniku a šíření nemocničních nákaz.

Díl 4. - hygienické požadavky na výkon činnosti epidemiologicky závažných

Mimo jiné jsou zde stanovené další podmínky pro provozovatele stravovacích služeb a povinnosti osob, které uvedené služby provozují

Díl 5. - hygienické požadavky na předměty běžného užívání

Předmětem běžného užívání zákon rozumí výrobky, které jsou v jejich konečném stavu ve styku s potravinami nebo pokrmy, dále se jimi rozumí hračky, kosmetické prostředky a výrobky pro děti ve věku do 3let

Jsou zde stanovené povinnosti výrobců a dovozců, kteří uvádějí uvedené předměty do oběhu

Díl 6. - ochrana před hlukem, vibracemi a neionizujícím zářením

Zákon vymezuje, co je chápáno pod pojmem hluk - jde o zvuk, který může být škodlivý pro zdraví a jeho hygienický limit stanoví prováděcí předpisy

Právě prováděcí předpisy upravují přípustné limity hluku, vibrací - pro denní a noční dobu, charakterizují způsob jejich měření (např. noční doba je stanovena mezi 22.00 hodinou večerní a 6.hodinou ranní)

Díl 7. - ochrana zdraví při práci

Pro potřeby tohoto zákona se práce rozdělují do 4 kategorií

Zařazení do příslušné kategorie je dané určitými kritérii, limit, faktory

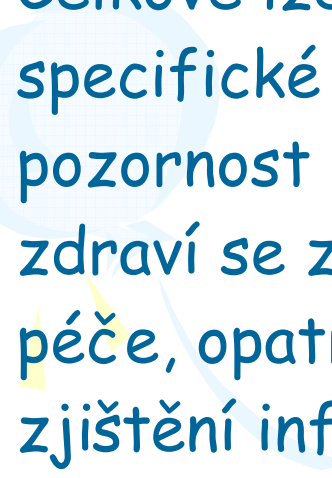
V uvedeném díle zákona se také definuje, co je riziková práce a v souvislosti s tím se stanoví povinnosti zaměstnavatele, na jehož pracovišti se vykonávají rizikové práce

Hlava III.

Předcházení vzniku a šíření infekčních nemocí

tato část zákona se člení do dílů 1. - 4.

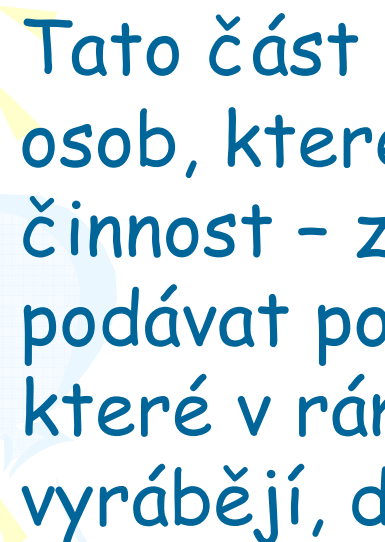
Celkově lze charakterizovat tak, že se jedná o úpravu velmi specifické a odborné problematiky, ve které se věnuje pozornost očkování, spolupráci orgánů ochrany veřejného zdraví se zdravotnickými zařízeními léčebně preventivní péče, opatřením při šíření infekčních nemocí, postupu při zjištění infekčního onemocnění, mimořádná opatření při epidemiích a jejich vzniku, léčení infekčních onemocnění atd.

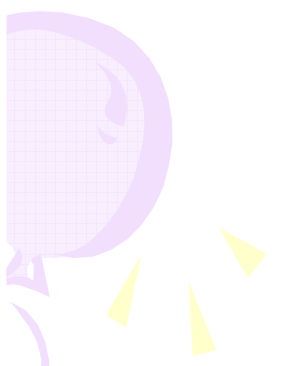

Hlava IV.

Další povinnosti osob v ochraně veřejného zdraví

Tato část zákona stanoví další povinnosti osob, které provádějí podnikatelskou činnost - zejména se to týká povinností podávat potřebné informace o výrobcích, které v rámci jejich podnikatelské činnosti vyrábějí, dováží, uvádí na trh.

Hlava V.

Státní správa v ochraně veřejného zdraví

Zde jsou zakotvena oprávnění a povinnosti orgánů ochrany veřejného zdraví

Uvedené orgány jsou zákonem vymezené:

Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice, ministerstvo vnitra, ministerstvo obrany

Těmto subjektům je daná pravomoc sběru a předávání informací v rámci ochrany veřejného zdraví - tj. je jim dané oprávnění provozovat informační systém a nakládat zákonem stanoveným způsobem s informacemi o zdraví fyzických osob

Ministerstvu zdravotnictví je v rámci jiných pravomocí svěřeno zřizovat funkci hlavního hygienika - ten ve věcech ochrany veřejného zdraví vystupuje jako orgán ochrany veřejného zdraví, je jmenovaný/odvolávaný na návrh ministra zdravotnictví vládou ČR

Krajští hygienici - představují orgány státní správy

Jejich sídla a správní obvody stanoví Příloha č. 2 zákona, jmenování/odvolávání na návrh hlavního hygienika ministrem zdravotnictví

Státní zdravotní dozor

jedná se o orgány ochrany veřejného zdraví, které v rozsahu své působnosti mohou ve stanovených případech dohlížet, zda osoby plní povinnosti stanovené zákonem a pokud zjistí porušení těchto povinností k ochraně veřejného zdraví, mohou jim jejich činnost i zakázat

Zařízení ochrany veřejného zdraví

jde o hygienické stanice, kterým je zákonem stanovený výkon specializovaných úkolů na úseku ochrany veřejného zdraví

Sankce a správní řízení

Zákon zde umožňuje za nesplnění nebo porušení jím stanovených povinností uložit zmocněným subjektům sankce

Pokuta musí být vždy uložena - tj. řízení o zahájení uložení pokuty musí být zahájeno, ale orgán může od uložení pokuty upustit, pokud mu to umožňuje zákon

Orgán ochrany veřejného zdraví pokutu ukládá a vybírá. Její vymáhání je však svěřeno územním finančním orgánům podle zvláštního právního předpisu (zákon o správě daní a poplatků)

Výnos z pokut, které byly uloženy orgánem ochrany veřejného zdraví je příjmem do státního rozpočtu

Literatura

OCHRANA OSOBNOSTI

- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, v úplném znění
- Bertík V., Janečková E. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané problémy)*. Praha: Linde, 2009
- Maštalka J. *Osobní údaje, právo a my*. Praha: C.H. Beck, 2008

OCHRANA VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v úplném znění
 - Holčík J. *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. Brno: Masarykova univerzita Brno ve spolupráci s MSD, 2010
 - Strejčková A. a kol. *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví, Pro SZŠ, obor zdravotnický asistent*. Praha: Fortuna, 2007
-